

Тетяна ТАЛЬКО

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії,
факультет суспільних наук і міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID: 0000-0001-5173-9540

Email: talkotm@ukr.net

Ірина ГРАБОВСЬКА

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,
Центру українознавства філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-7416-9541

Email: grabovskai@ukr.net

Світлана КАГАМЛИК

доктор історичних наук, старший науковий співробітник,
Центр українознавства філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0003-4732-1410

Email: kagam@i.ua

Руслана АТАШКАДЕ

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
гуманітарних наук філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0001-5349-9579

Email: brvbrv5@gmail.com

**ПРОЯВ АНТИТОТАЛІТАРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ
У РЕЛІГІЙНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ
(НА ПРИКЛАДІ НЕОРЕЛІГІЙНОГО РУХУ ФАЛУНЬГУН)**

Анотація. Гаряча фаза війни путінської росії проти України сьогодні принципово змінює світову геополітику. Україна виявилась полем битви цивілізацій, заснованих на принципах свободи та демократії (з одного боку), тоталітаризму та тотального ігнорування прав людини (з іншого). Враховуючи існуючі та майбутні виклики, що постали перед воюючою Україною, необхідно уважно приглянутися до неорелігійних рухів, що поширюються на теренах країни. Зокрема, і з точки зору тоталітарних/анти тоталітарних основ їхнього функціонування. Таке дослідження має непересічне значення завдяки тому, що процес розвитку релігійної культури безпосередньо пов'язаний з виникненням нових символічних систем, які, своєю чергою, не лише відображають зміни у сфері релігійності, але й впливають на формування нових змістів суспільного буття та стан суспільства. А цей процес особливо драгливий для країни, яка ось вже вісім років знаходиться у стані ідеологічної, а не лише військової, агресії тоталітарного путінського режиму.

Значна кількість неорелігійних рухів, які виникають та розповсюджуються у сучасному світі, свідчить про розвиток процесів трансформації усталеної релігійної культури. До таких неорелігійних рухів належить і рух Фалуньгун (Фалунь Дафа), достатньо популярний і в теперішній Україні. Цей неорелігійний рух привертає спеціальну увагу з огляду на необхідність зрозуміти, яким чином демократична держава повинна вибудовувати свої стосунки із неорелігійними утвореннями, що вона може собі дозволити у процесі налагодження комунікації з віруючими, а від чого повинна утриматись.

У статті робиться висновок, що на шляху до перемоги над небезпечним агресором особливого значення набувають анти тоталітарні суспільні настрої громадян воюючої країни у всіх сферах життя соціуму, зокрема, й у релігійній. Окрім традиційної релігійності в Україні набули значного поширення неорелігійні рухи та організації, однозначного ставлення до яких як з боку влади та громадськості, так і з боку сучасної української соціогуманітаристики не напрацьовано. Серед таких рухів – рух Фалуньгун, що прийшов з Китаю. Як цей неорелігійний рух, який оцінюється цивілізованим світом в якості анти тоталітарного та опозиційного до репресивних практик влади Китаю, так і інші подібні неорелігійні рухи, що поширюються на теренах України, потребують спеціальної уваги, вивчення та реагування з боку української широкої громадськості та владних структур.

Ключові слова: Україна, анти тоталітаризм, путінізм, рашизм, війна, релігійне життя спільноти, Фалуньгун, Фалунь Дафа

Tetiana TALKO

Ph.D in Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy,
Faculty of Social Sciences and International Relations,
Oles Honchar Dnipro National University

Iryna GRABOVSKA

Ph.D. in Philosophy, Senior Research Associate,
Centre of Ukrainian Studies, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Svitlana KAHAMLYK

Dr.Sc. in History, Senior Research Associate,
Center of Ukrainian Studies, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Ruslana ATASHKADEH

Ph.D. in Philosophy, Associate Professor, Department
of Philosophy of Humanities, Faculty of Philosophy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

**THE MANIFESTATION OF ANTI-TOTALITARIAN TENDENCIES
IN THE RELIGIOUS LIFE OF MODERN UKRAINE
(ON THE EXAMPLE OF THE NEO-RELIGIOUS MOVEMENT FALUN GONG)**

Abstract. *The current phase of Putin's Russia's war against Ukraine is fundamentally changing world geopolitics today. Ukraine turned out to be a battlefield of civilizations based on the principles of freedom and democracy (on the one hand), totalitarianism and total disregard for human rights (on the other). Taking into account the existing and future challenges faced by warring Ukraine, it is necessary to take a close look at the neo-religious movements that are spreading on the territory of the country. In particular, take a closer look from the point of view of totalitarian/anti-totalitarian foundations of their functioning. Such research is of unique importance due to the fact that the process of development of religious culture is directly related to the emergence of new symbolic systems, which, in turn, not only reflect changes in the field of religiosity, but also influence the formation of new contents of social existence and the state of society. And this process is especially irritating for the country, which has been in a state of ideological, and not only military, aggression by the totalitarian Putin regime for eight years. A significant number of neo-religious movements that arise and spread in the modern world testify to the development of processes of transformation of the established religious culture. Such neo-religious movements include the Falun Gong (Falun Dafa) movement, which is quite popular in today's Ukraine. This neo-religious movement attracts special attention due to the need to understand how a democratic state should build its relations with neo-religious entities, what it can afford in the process of establishing communication with believers, and what it should refrain from. The article concludes that on the way to victory over a dangerous aggressor, the anti-totalitarian social attitudes of the citizens of the warring country in all spheres of social life, in particular, in the religious sphere, are of particular importance. In addition to traditional religiosity, neo-religious movements and organizations have become widely spread in Ukraine, to which a clear attitude has not been developed both by the authorities and the public, and by modern Ukrainian socio-humanitarian studies. Among such movements is the Falun Gong movement that came from China. Both this neo-religious movement, which is evaluated by the civilized world as anti-totalitarian and opposed to the repressive practices of the Chinese government, and other similar neo-religious movements spreading on the territory of Ukraine, require special attention, study and response from the Ukrainian general public and power structures.*

Keywords: *Ukraine, Anti-Totalitarianism, Putinism, Rashism, War, Religious Life of the Community, Falun Gong, Falun Dafa.*

Вступ. Війна Росії проти України, яка 24 лютого 2022 р. вступила в нову, гарячу фазу, принципово змінила ситуацію як у всьому сучасному світі, так і, насамперед, в Україні та довкола неї. На наших очах формується новий світовий порядок, йдуть тектонічні геополітичні зрушення, Україна активно

перетворюється на дієвого актора геополітики. Принципово трансформується і внутрішня «повістка» країни та держави.

Враховуючи всі існуючі та майбутні надзвичайно серйозні виклики, що постали перед воюючою Україною, необхідно уважно приглянутися і

до нетрадиційних для нашої спільноти релігійних систем [20]. Вони почали активно поширюватись в Україні з 70-х – 90-х рр. ХХ ст., впливаючи на розвиток релігійного життя українського соціуму та свідомість громадян.

Таке дослідження має непересічне значення завдяки тому, що процес розвитку релігійної культури безпосередньо пов'язаний з виникненням нових символічних систем, які, своєю чергою, не лише відображають зміни у сфері релігійності, але й впливають на формування нових змістів суспільного буття та стан суспільства. А цей процес особливо драгливий для країни, яка ось вже вісім років знаходиться у стані ідеологічної, а не лише військової, агресії тоталітарного путінського режиму [5].

На сьогодні можемо з повним правом констатувати той факт, що існуючі багато віків поспіль традиційні релігії не привели людство до світу без війн. До того ж ні індуїзм, ні християнство, ні іслам, ні будь-яка інша традиційна релігійна система не спроможні створити умови для глобальної консолідації людських спільнот та ефективної боротьби проти агресора та агресії.

Варто відзначити, що сьогодні християнська церква і зокрема ПЦУ в умовах війни ерефії проти України залишаються важливим інструментом збереження національної ідентичності українців та їхньої культурної пам'яті. Проте, конфесійна приналежність не визначає усю повноту і глибину релігійної культури українців. Кордоцентричність у поєднанні з емоційно-чуттєвим сприйняттям світу спонукає до сприйняття основоположних засад буття у поєднанні з уявленням про божественну всеприсутність. Супровідним елементом побутової релігійної свідомості пересічного українця є містична налаштованість, яка спонукає до окультизму, віри у чаклунство і відьомство. У періоди криз архаїчне підґрунтя релігійної віри оживає і провокує суттєве переформатування усєї картини релігійного світоуявлення. Соціологія довела, що у періоди криз суттєво зростає віра у: різні пророцтва і прикмети (до 32%); порчу, зглаз, чаклунство (28%); екстрасенсоріку (2%); астрологію (15%); левітацію (4%); полтергейст і спиритизм (5%).

Чимало сучасних аналітиків та дослідників-релігієзнавців акцентують увагу на тому факті, що сучасні західні суспільства вступили в епоху постсекуляризму. Не оминув цей процес і Україну. Значне зростання фундаменталістських релігійних рухів у всьому світі, їхні спроби відродити основоположні релігійні цінності за допомогою терору свідчать про те, що відродження і поширення традиційних релігій не забезпечить мир на Землі. А підтримка агресивної політики неоімперії Кремля та рашистів з боку адептів російського православ'я говорить про їхню схильність до тоталітарного способу мислення й активного нав'язування власних переконань іншим. Це яскравий приклад кризи традиційної релігійності.

Значна кількість неорелігійних рухів, які виникають та розповсюджуються у сучасному світі, свідчить про розвиток процесів трансформації усталеної релігійної культури. До таких неорелігійних рухів належить і рух Фалуньгун Дафа, достатньо популярний і в теперішній Україні. Цей неорелігійний рух привертає спеціальну увагу з огляду на необхідність зрозуміти, яким чином демократична держава повинна вибудовувати свої стосунки із неорелігійними утвореннями, що вона може собі дозволити у процесі налагодження комунікації з віруючими, а від чого повинна утриматись.

Зазначена вище проблема є актуальною також і для розвитку вітчизняного наукового релігієзнавчого дискурсу. Вже є визнаним факт, що існує потреба у формуванні та застосуванні нових методологічних підходів і принципів дослідження неорелігійних рухів. Варто визнати, що на перспективі формування нової релігійної культури як у світі, так і в Україні активно впливають неорелігійні вчення. Серед них і вчення засновника Фалунь Дафи Лі Хунчжі.

Здатність до критичного мислення спільноти у стані широкої агресії набуває важливого значення для її подальшої долі. Особливо це стосується української молоді. Зокрема і щодо сфери міжрелігійних відносин. Доведення необхідності існування об'єктивного наукового погляду на сутність неорелігійних рухів як один із принципів культурного протистояння тоталітаризму може бути яскраво продемонстровано на прикладі дослідження сутності вчення Лі Хунчжі про Фалунь Дафу і протистояння послідовників Фалуньгун невинувато жорстоким переслідуванням з боку владних структур Китаю.

Аналіз ступеню розробленості заявленої проблеми дозволяє стверджувати, що специфіка впливу неорелігійного руху Фалуньгун на релігійну культуру українців у часи протистояння російському агресорові не досліджувалися. Основою запропонованого тут аналізу є доробок Лі Хунчжі. Серед його спадку – основоположний для кожного послідовника Фалунь Дафи текст авторства Лі Хунчжі під назвою «Чжуань Фалунь. Обертання Фалунь» (переклад українською 2021 р.) [6]. У статті також використані тексти та ідеї багаточисельних проповідей Лі Хунчжі [7] та текст «Суть сумлінного вдосконалення» [8].

У контексті поставленої проблематики зацікавлення викликає і дослідження «Дев'ять коментарів про комуністичну партію», виконане в межах міжнародного проекту «Велика епоха», особливо 5-й коментар під назвою «Змова Цзян Цзіміна з Комуністичною партією Китаю у здійсненні репресій Фалуньгун». Саме там аналізується підступна політика жорстокого переслідування послідовників Лі Хунчжі [3, с. 100]. Також у межах вище названого проекту варто відзначити текст «Нашим світом керує привид комунізму» (україномовна версія від 5 квітня 2020 р.). Тут стверджується, що «злий привид компартії не зник після розпаду компартії у Східній Європі», «злий дух

комунізму і диявол спільно створюють хаос у світі людей» і «диявол є призвідником трансграничної війни» [11]. Варто зазначити, що за ненауковою термінологією ховаються цілком слушні ідеї.

Серйозну аналітику щодо феномена Фалуньгун мають роботи Пенні Бенджамін [21]. Сьогодні багато релігієзнавців, які досліджують Фалуньгун, стверджують, що влада в Китаї вважає Фалуньгун небезпечною єретичною сектою, яка стоїть в одному ряду з «Гілкою Давидовою», «Орденем сонячного храму» і «Аум сінрікьо».

Звертаючись до вітчизняного досвіду щодо ставлення до неорелігійних вчень, важливо відзначити, що більшість українських аналітиків їх оцінює негативно через нетрадиційний для української ментальності зміст таких вчень. Дослідники стверджують, що нові релігії мають шкідливий вплив на релігійну культуру та життя українців. Рух Фалунь Дафа теж потрапив до негативно сприйнятих неорелігійних рухів. Але логіка щодо сутності вчення подекуди засновується на досить дивних аргументах. Так, Валентин Ковальський базує свої застереження щодо Фалуньгун на прагматичному підході. Ковальський вважає, що Фалунь Дафа є небезпечною сектою, яка загрожує своїм послідовникам смертю, і наголошує, що діяльність цієї секти може призвести до погіршення стосунків між Україною та сучасним Китаєм. Він апелює до української влади щодо начебто згубного впливу Фалуньгун на розвиток відносин між двома державами та вимагає заборонити діяльність секти на теренах України [1]. Щодо наукової об'єктивності при оцінці діяльності «секти» у подібних текстах, то варто відзначити її відсутність. До того ж викликають обурення такі «звинувачення», засновані на прагматичній зацікавленості у економічній співпраці з Китаєм. Якщо керуватись подібною логікою, то європейці та американці не допомагали б українцям у війні, адже це б загрозувало економічно вигідній співпраці з росією.

У плані виявлення екстремістських і фундаменталістських тенденцій у неорелігійних вченнях, які розвиваються в Україні, методологічно значимою є стаття І. Грабовської, Т. Талько, С. Кагамлик та інш. «Політичні ідеї лідерів харизматичного руху «Нове покоління» у контексті формування постсекулярних тенденцій в Україні» [18] та стаття Т. Власової, І. Грабовської, Т. Талько, присвячена виявленню постсекулярних тенденцій в українській культурі у взаємозв'язку з неорелігійними рухами [19].

Також на увагу науковців заслуговують аналітичні розвідки Дмитра Гранова [2], Єлизавети Морозової [9], Катерини Тищенко [16], Володимира Петухова [12]. Загалом очевидно, що український сегмент наукових досліджень Фалуньгун є недостатнім.

Метою дослідження є виявлення анти-тоталітарних тенденцій в релігійному житті сучасних українців через аналіз особливостей впливу неорелігійного руху Фалуньгун.

Методи дослідження. Методологічне і концептуальне значення для нашої роботи мають

розробки у сфері розвитку в Україні методології релігійної миротворчості, яка витікає із досвіду примирення приналежних до різних релігійних традицій ворогуючих сторін. Саме завдяки цій методології військові капелани вчаться вибудовувати діалог з людьми, які мають різні релігійні переконання і погляди. У цьому плані цілком слушними видаються зауваги вітчизняного науковця Ю. Чорноморця щодо того, що сьогодні бракує теоретичних релігієзнавчих праць, які б із філософських позицій аналізували сучасний розвиток і здобутки теології, розробляли нові методологічні стратегії [17]. До методологічно значимих зараховуємо також статті Тетяни Талько «Неорелігії в Україні та проблеми міжконфесійної комунікації в контексті освітньо-виховного процесу» [14] та «Проблема трансформації релігійної свідомості українців у контексті постколоніальних студій» [15], монографію колективу авторів «Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень» [10]. Сформоване у авторів цієї статті уявлення про тоталітарну сутність путінізму було поглиблене завдяки новій розвідці Сергія Грабовського про «путінізм до Путіна» [13].

Використання наукових методів (історизму та компаративного), а також методології посткласичної філософії і постмодерну, надали авторському колективу даного дослідження можливість вирішити поставлені завдання.

Основна частина. Із розвідок українських науковців-релігієзнавців відомо, що від початку 50-х рр. XX ст. починає розповсюджуватись нетрадиційна релігійність, яка досягає свого розквіту у 90-х рр. минулого століття. Процес глобалізації пов'язується з бурхливим наростанням популярності неорелігійних культів. Адже саме глобалізація сприяє створенню світової економічної і культурно-релігійної цілісності.

Звертаючись до історії виникнення та існування Фалунь Дафа, варто зупинитись на низці важливих моментів. Вони дадуть можливість зрозуміти сутність цього руху і його специфіку, яка, на нашу думку, полягає у тому, що Фалунь Дафа не можна однозначно охарактеризувати як деструктивне сектантське утворення. До того ж потрібно розуміти, що протягом свого релігійного розвитку спільноти завжди мали справу з сектами, тобто групами фанатиків, очолюваних харизматичним лідером. Секти працювали спеціальні методи залучення adeptів до своїх лав і засоби їх утримання. Встановлення контролю над психікою людини і маніпулювання її думками та поведінкою, промивання мізків і пропагандистське нав'язування певних релігійних установок, несприйняття критичного ставлення і відсутність критичного аналітичного мислення зближує сектанство з феноменом рашизму, ідеологічною основою якого є путінізм з його ідеологією «руського мира». Сектанство засноване на тотальному контролі за життєдіяльністю своїх adeptів. Відзначимо, що толерування релігійних переконань співгромадян, вільний та свідомий вибір власного віросповідання є

основною української релігійної культури на протигагу сектантській ідеології.

Новий релігійний рух Фалуньгун виник у Китаї у 90-х роках минулого століття. Засновником вчення є Лі Хунчжі, який спробував поєднати традиційну китайську гімнастику цігун з елементами даосизму, конфуціанства і буддизму. «Товариство по вивченню Фалуньгун», яке було визнане єретичним, обскурантистським і заборонено в Китаї 22 липня 1999 року, виникло на основі вчення Лі Хунчжі. До 1999 року до вчення Фалунь Дафа і практики китайська влада була прихильною, сприймаючи його як лікувальну систему. Цей факт зазначають всі дослідники феномена. Навіть у 1993 р. Лі Хунчжі (справжнє ім'я Лі Лай) отримав головну нагороду Східного ярмарку здоров'я у Пекіні. Там представляли свої напрацювання більше 50 шкіл цігун. Фалуньгун базується на традиційних для Китаю пратиках цігун, даосизмі і буддизмі. Державне бюро фізкультури Китаю з 1992 до 1999 рр. провело фізичне і психологічне обстеження 12553 учнів Фалуньгун у різних містах країни. Було виявлено, що у період від 2-3 місяців до 2-3 років занять повністю вилікувалися від своїх хвороб 77,5% практикуючих і ще 20,4% суттєво покращили свій стан [16]. У 1997 р. розпочинається критика вчення, озвучуються звинувачення у негативному суспільному впливі вчення на людей, починаються переслідування самого Лі Хунчжі та його послідовників. Внаслідок переслідувань Лі Хунчжі від'їздить до США. З часом рух набуває політично-опозиційного характеру. У Гонконзі та на Тайвані заборона практикувати Фалунь Дафа не діє. Практикуючих Фалуньгун, які емігрували на ці території, дуже стривожили агресивні заяви китайської влади щодо Тайваню, які все частіше звучать останнім часом.

Ще задовго до офіційної заборони Фалуньгун виявилась у центрі низки конфліктів з родичами практикуючих, журналістами, вченими, лідерами традиційних релігій. Головними приводами для суспільного занепокоєння були звинувачення в доведенні послідовників до самогубства, психічних розладів, смерті в результаті відмови від медичної допомоги через віру в «чудове зцілення». Також Фалуньгун критикувалась вченими за розповсюдження псевдонаукових поглядів та теорій, релігійними лідерами – за використання буддійської символіки та термінології. На критичні публікації в ЗМІ та висловлювання вчених, які критикували нове вчення як забобони, послідовники Фалуньгун реагували проведенням масових акцій, які самі послідовники йменують «мирними пікетами», а офіційні джерела – «облогами» редакцій, наукових закладів та державних органів.

Лі Хунчжі заявляв про те, що він «у всьому процесі викладання Закону та навчання практики цігун» ґрунтується «на відповідальності перед суспільством і тими, хто в мене навчається» [6]. Ці заяви свідчать про відповідальне ставлення до морального підґрунтя тих ідей та пратик, які Лі

Хунчжі пропонує своїм послідовникам. Дослідниця Катерина Тищенко підкреслює, що «... не дивлячись на постійні порівняння з «Білим братством» та іншими тоталітарними сектами, знайти їхні ознаки у Фалуньгун досить важко. Практикуючі не йдуть із дому, не роблять жодних пожертвувань, не нав'язують свою правоту іншим та не мають об'єктів поклоніння» [16].

Але ці факти не позбавляють Фалуньгун недоліків і деяких рис, що викликають певні застороги. Месіанські претензії Лі Хунчжі можна віднести до рис сектантства. Месіанство дійсно притаманне його вченню. Воно пов'язане з твердженнями, що Лі Хунчжі прийшов до нас, щоб відтворити основоположні принципи існування всесвіту: істини, добра, терпіння. Недоліком руху є і той факт, що мільйони послідовників Фалуньгун вважають правильним відмовлятися від медичної допомоги та лікуватися за допомогою дихальних практик, що інколи призводить і до особистих трагедій. Деякі практикуючі покіńczyли життя самогубством, намагаючись «запустити колесо дхарми», втикаючи собі ніж у живіт та прокручуючи його. Окрім цього Лі Хунчжі активно звинувачують у тому, що науковому вченню про природу і суспільство він протиставляє божественне, але при цьому наполягає на науковості свого вчення. Зазначимо, що подібні звинувачення можна висунути і проти будь-якої традиційної релігії, особливо в наш час, коли створено безліч робіт християнських теологів про раціональність віри і наукову природу біблійного сказання про походження світу, що, однак, не призводить до їхньої заборони.

У цивілізованому світі, зокрема, в США, рух Фалуньгун сприймається як антитоталітарно-опозиційний до китайського режиму. Дослідниця Тищенко К. зазначає: «Звірства відносно практикуючих Фалуньгун у Китаї постійно підтверджуються та засуджуються багато-чисельними міжнародними організаціями. Зокрема, у звітах ООН, багаточисельних резолюціях Конгресу США та звітах Госдепартаменту США з порушень прав людини, у звіті з прав людини Європарламенту, Міжнародної федерації захисту прав людини та Всесвітньої організації проти катувань, Міжнародної асоціації організації з прав людини та інш.» [16].

А у звіті по виконанню міжнародного проєкту «Велична епоха» стверджується: «Із часу проведення Китаєм політики економічних реформ та відкритості, комуністична партія Китаю прагне створити позитивний, ліберальний образ країни в очах міжнародного співтовариства. Проте, невинувдані широкомасштабні репресії проти Фалуньгун ..., страшні у своїй жорстокості, дозволили міжнародному співтовариству ще раз побачити істинне обличчя КПК та стати свідками порушення прав людини, що у свою чергу стало величезною ганьбою для компарії. Але суспільство Китаю, хибно вважаючи, що КПК постійно покращується та розвивається, звично переключало відповідальність за

жорстокість, що проявилась у судових та правоохоронних органах Китаю, на низький моральний рівень міліції. Проте жорстокі систематичні репресії щодо Фалуньгун, які охопили усі прошарки китайського соціуму, повністю розвіяли оману щодо покращення прав людини. Тепер багато людей починає замислюватись, чому таке криваве й божевільне по своїй жорстокості переслідування могло відбутися в Китаї. Чому, коли 20 років тому після хаосу Великої культурної революції було відновлено суспільний порядок, країна знову занурилась в цей кошмар? Чому Фалуньгун, який практикується більше, ніж у 60 країнах світу, який підтримує принцип «Істина-Доброта-Терпіння», підпадає під репресії тільки в Китаї й ніде більше у цілому світі? Які стосунки Цзян Цзіміна і КПК в ході цих репресій?» [3, с. 100].

Вочевидь, на даному прикладі можна прослідкувати оманливість цивілізованості та гуманності й путінського режиму та подібність практик двох політичних систем. Недаремно росія активно заграє з Китаєм, прагнучи зробити його своїм відкритим союзником у війні проти України та Заходу.

Про таку подібність йшлося і в доповіді про свободу віросповідання, представленій держсекретарем США Ентоні Блінкіним 2 червня 2022 р. Тут йшлося про те, що по відношенню до вірян таких релігійних утворень, як Свідки Єгови, Меджліс кримських татар, Хізб ут-Тахрір, послідовників мусульманського богослова Саїда Нурсі, Церкви сайєнтології, Фалуньгун та численних євангелічних протестантських груп, які було визнано «екстремістськими», російська влада вдалася до переслідування, затримання, тюремного ув'язнення, тортур, фізичного насильства та конфіскації майна.

Україна проявляє солідарність із переліченими вище міжнародними організаціями у їхньому ставленні до руху Фалуньгун, що, безумовно, свідчить про прояви антитоталітаризму у релігійному житті українського соціуму. До початку рашистської агресії організаційно Фалуньгун була представлена у таких містах України: Київ, Харків, Одеса, Дніпро, Краматорськ, Вінниця, Донецьк, Константиївка, Лисичанськ, Львів, Луцьк, Рівне, Червоноград, Полтава, Ченігів, Черкаси, Переяслав, Бахмач, Конотоп [4]. Маріїнський парк у Києві до війни був одним із постійних місць, де збирались практикуючі. Інфоцентр Фалунь Дафа в Україні постійно інформував про новини і пункти практики.

Висновки: Сучасна Україна знаходиться у стані важкої війни з тоталітарним режимом путіна, рашизмом та є авангардом цивілізаційного спротиву ідеології «руського мира». На шляху до перемоги над небезпечним агресором особливого значення набувають антитоталітарні суспільні настрої громадян воюючої країни у всіх сферах життя соціуму, зокрема, й у релігійній. Окрім традиційної релігійності в Україні набули значного поширення неорелігійні рухи та організації, однозначного ставлення до яких як з боку влади та громадськості,

так і з боку сучасної української соціогуманітаристики не напрацьовано. Серед таких рухів – рух Фалуньгун, що прийшов з Китаю. Як цей неорелігійний рух, який оцінюється цивілізованим світом в якості антитоталітарного та опозиційного до репресивних практик влади Китаю, так і інші подібні неорелігійні рухи, що поширюються на теренах України, потребують спеціальної уваги, вивчення та реагування з боку української широкої громадськості та владних структур.

1. Валентин Ковальський. В Украине действует китайская секта, несущая смерть! "CN-Столичные новости". Житомир. Інфо, 3 июля, 2022 г. URL: https://www.zhitomir.info/news_37688.html
2. Гранов Дм. Фалуньгун в Украине. Кто они? К.: Тов. «Легко інк.», 2007. 35 с.
3. Девять комментариев о коммунистической партии. Международный проект «Великая эпоха». Украина: Дриант, 2007. 254 с.
4. Інфоцентр Фалунь Дафа в Україні. URL: <https://uk.falundafa.org>
5. Ірина Грабовська. Релігійний фундаменталізм і сучасна Україна. «День». URL: <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/religiynny-fundamentalizm-i-suchasna-ukrayina-2022>.
6. Лі Хунчжі. Чжуань Фалунь. Обертання Фалунь. URL: https://uk.falundafa.org/books/ZhuanFalun/zfl_03.htm
7. Лі Хунчжі. Збірник Проповідей Закону в різних місцях. Т.1-6 – жовтень 2006. URL: <https://uk.falundafa.org/falun-dafa-books.html>
8. Лі Хунчжі. «Суть сумлінного вдосконалення 3». – вересень, 2019. URL: https://rus.falundafa.org/books/SytYserdnogoSovOne_20141129/SytYserdnogoSovOne.pdf
9. Морозова Е. Оздоровительная гимнастика – средство от конца света. 15.02.2002. URL: www.google.com.ua, zn.ua
10. Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень: Монографія. Київ: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2022. 296 с.
11. Нашим світом керує привид комунізму. URL: <https://radiosvoboda.org>
12. Петухов В.Э. Социально-психологическая оценка деятельности Фалуньгун в Украине. Гранов Дм. Фалуньгун в Украине. Кто они? К.: Тов. «Легко інк.», 2007. С. 11–17.
13. Сергій Грабовський. Путін, Солженицин і війна. Побудова «справжньої Росії» за приписами «православного аятоли». Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2022. 36 с.
14. Талько Тетяна. Неорелігії в Україні та проблеми міжконфесійної комунікації в контексті освітньо-виховного процесу. *Versus: науково-теоретичний часопис*. № 1 (8) 2016. Мелітополь: МДПУ, 2016. С. 72–76.
15. Талько Тетяна. Проблема трансформації релігійної свідомості українців у контексті

- постколоніальних студій. *Українознавчий альманах*. Випуск 20. 2017. С. 55–61.
16. Тищенко К. Фалунь Дафа, или лечение мировоззрением. *Українська правда*, 20 серпня 2006. URL: www.google.com.ua, Pravda.com.ua
 17. «Чим займається новітня теологія?» Актуальна розмова про розвиток богослов'я в Україні та світі. URL: <https://www.religion.in.ua/main/interview/45070-chim-zajmayetsya-novitnya-teologiya-aktualna-rozмова-pro-rozvitok-bogoslovya-v-ukrayini-ta-sviti.html>
 18. Iryna GRABOVSKA, Tetiana TALKO, Svitlana KAHAMLYK, Maryna HONCHARENKO, Yuliia SIEROVA. Political Ideas Presented by Leaders of the “New Generation” Charismatic Movement Regarding the Formation of Postsecular Trends in Ukraine. *Wisdom*. Vol. 17 No. 1 (2021): 1/2021. P. 96–110. URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/issue/current>
 19. Grabovska Irina, Talko Tetiana, Vlasova Tetiana. New religions as the postsecular epiphenomenon of globalization in the contemporary Ukrainian society. *HTS Theologiese Studies / Theological Studies*. № 1, 2020. URL: <https://hts.org.za/index.php/hts> (24 February 2020)
 20. IM Hrabovska, TM Talko. The influence of religious fundamentalism on the formation of the image of the aggressor in the consciousness of modern ukrainian students. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. P. 1350–1357.
 21. Penny Benjamin. The religion of Falun Gong (Chicago: University of Chicago Press). (13.04.2012). URL: <https://www.amazon.com/Religion-Falun-Gong-Benjamin-Penny/dp/0226655016>.

References

1. Valentin Koval'skij. (2020). *V Ukraine dejstvueta kitajskaja sekta, nesushhaja smert'!* [There is a Chinese sect in Ukraine that brings death!]. “CN-Stolichnye novosti”. *Zhitomir. Info*, 3 iulja. URL: https://www.zhitomir.info/news_37688.html (in Russian).
2. Granov Dm. (2007). *Falun'gun v Ukraine. Kto oni?* [Falun Gong in Ukraine. Who are they?]. K.: Tov. «Legko ink.». 35 p. (in Russian).
3. *Devjat' kommentarijev o kommunisticheskoj partii* [Nine Commentaries on the Communist Party]. *Mezhdunarodnyj proekt «Velikaja jepoha»*. (2007). Ukraina: Driant. 254 p. (in Russian).
4. *Infocentr Falun' Dafa v Ukraїni* [Falun Dafa Information Center in Ukraine]. URL: <https://uk.falundafa.org/> (in Ukrainian).
5. Iryna Hrabovska. *Relihiyni fundamentalizm i suchasna Ukraina* [Religious fundamentalism and modern Ukraine]. «Den». URL:

- <https://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/religijnyy-fundamentalizm-i-suchasna-ukrayina-2022> (in Ukrainian).
6. Li Khunchzhi. *Chzhuan Falun. Obertannia Falun* [Zhuan Falun. Falun rotation]. URL: https://uk.falundafa.org/books/ZhuanFalun/zfl_03.htm (in Ukrainian).
 7. Li Khunchzhi. *Zbirnyk Propovidei Zakonu v riznykh mistsiakh. T.1-6 – zhovten 2006* [A collection of Sermons on the Law in various places. Vol. 1-6. – October, 2006]. URL: <https://uk.falundafa.org/falundafa-books.html> (in Ukrainian).
 8. Li Hunchzhi. *Falun' Dafa. Sut' userdnogo sovershenstvovanija. (Nojabr', 2014)* [Falun Dafa. The essence of conscientious improvement (November, 2014)]. URL: https://rus.falundafa.org/books/SytYserdnogoSovOne_20141129/SytYserdnogoSovOne.pdf (in Russian).
 9. Morozova E. (2002). *Ozdorovitel'naja gimnastika – sredstvo ot konca sveta* [Wellness gymnastics - a remedy for the end of the world]. URL: www.google.com.ua, zn,ua (in Russian).
 10. *Natsionalna pam'iat v umovakh suspilnykh peretvoren* [National memory in the conditions of social transformations]. (2022). Kyiv: Instytut filosofii imeni H. Skovorody NAN Ukrainy. 296 p. (in Ukrainian).
 11. *Nashym svitom keruie pryvyd komunizmu* [Our world is ruled by the specter of communism]. *Radio Svoboda*, 02.06.2022. URL: <https://radiosvoboda.org> (in Ukrainian).
 12. Petuhov V.Je. (2007). *Social'no-psihologicheskaja ocenka dejatel'nosti Falun'gun v Ukraine* [Socio-psychological assessment of the activities of Falun Gong in Ukraine]. *Granov Dm. Falun'gun v Ukraine. Kto oni?* K.: Tov. «Legko ink.». P. 11–17 (in Russian).
 13. Serhii Hrabovskyi (2022). *Putin, Solzhenytsyn i viina. Pobudova «spravzhnoi Rosii» za pryypysamy «pravoslavnoho aiatoly»* [Putin, Solzhenitsyn and war. The construction of "real Russia" according to the prescriptions of the "Orthodox Ayatollah"]. Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M.M. 36 p. (in Ukrainian).
 14. Talko Tetiana (2016). *Neorelihi v Ukraini ta problemy mizhkonfesiinoi komunikatsii v konteksti osvitho-vykhovnoho protsesu* [Neoreligions in Ukraine and problems of interfaith communication in the context of the educational process]. *Versus: naukovo-teoretychnyi chasopys*. № 1 (8). Melitopol: MDPU. P. 72–76 (in Ukrainian).
 15. Talko Tetiana (2017). *Problema transformatsii relihiinoi svidomosti ukraintsiv u konteksti postkolonialnykh studii* [The problem of transformation of the religious consciousness of Ukrainians in the context of post-colonial studies]. *Ukrainoznavchyi almanakh*. Vypusk 20. P. 55–61 (in Ukrainian).

16. Tishhenko K. (2006). *Falun' Dafa, ili lechenie mirovozzreniem* [Falun Dafa or worldview treatment]. *Ukrains'ka pravda, 20 serpnja*. URL: www.google.com.ua, Pravda.com.ua (in Russian).
17. «Chym zaimaietsia novitnia teolohiia?» Aktualna rozmova pro rozvytok bohoslovia v Ukraini ta sviti ["What does modern theology do?" Current conversation about the development of theology in Ukraine and the world]. URL: <https://www.religion.in.ua/main/interview/45070-chim-zajmayetsya-novitnya-teologiya-aktualna-rozmova-pro-rozvitok-bogoslovia-v-ukrayini-ta-sviti.html> (in Ukrainian).
18. Iryna GRABOVSKA, Tetiana TALKO, Svitlana KAHAMLYK, Maryna HONCHARENKO, Yuliia SIEROVA. Political Ideas Presented by Leaders of the "New Generation" Charismatic Movement Regarding the Formation of Postsecular Trends in Ukraine. *Wisdom*. Vol. 17 No. 1 (2021): 1/2021. P. 96–110. URL: <https://www.wisdomperiodical.com/index.php/wisdom/issue/current>
19. Grabovska Irina, Talko Tetiana, Vlasova Tetiana. New religions as the postsecular epiphenomenon of globalization in the contemporary Ukrainian society. *HTS Teologiese Studies / Theological Studies*. № 1, 2020. URL: <https://hts.org.za/index.php/hts> (24 February 2020)
20. I.M. Hrabovska, T.M. Talko. The influence of religious fundamentalism on the formation of the image of the aggressor in the consciousness of modern ukrainian students. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2022. P. 1350–1357.
21. Penny Benjamin, *The religion of Falun Gong* (Chicago: University of Chicago Press). (13.04.2012). URL: <https://www.amazon.com/Religion-Falun-Gong-Benjamin-Penny/dp/0226655016>.